

SÆRUTSKRIFT

Arkivsak: 19/97

SAMLET SAKSFREMSTILLING - HØRING AV REVISJONSDOKUMENT FOR REGULERING AV EINUNNA, FUNDINMAGASINET, SAVALEN MV

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
28/19	Formannskapet	28.03.2019
18/19	Kommunestyret	11.04.2019

Vedlegg:

Revisjonsdokument

Melding om vedtak sendes til:

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE) Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Andre dokumenter i saken:

1. HØRING AV REVISJONSDOKUMENT, datert 17.01.2019
2. HØRING AV REVISJONSDOKUMENT FOR REGULERING AV EINUNNA, FUNDINMAGASINET, SAVALEN MV , datert 05.03.2019

Saksopplysninger:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt ut på høring revisjonsdokument for regulering av Savalen, Fundinmagasinet mv. for delvis overføring av Glomma til Rendalen. Revisjonsdokumentet er utarbeidet av GLB. Revisjonen skjer på bakgrunn av krav fra Alvdal, Tynset, Rendalen, Stor Elvdal, Åmot og Folldal kommuner samt føringer for revisjonen som er fastsatt av NVE. Revisjonsdokumentet med vedlegg er tilgjengelig på NVEs internettside www.nve.no/konsesjonssaker.

Kravene om revisjon fra kommunene kom etter at NVE og Miljødirektoratets i [NVE-rapport 49/2013](#) ga en prioritering på hvilke vassdrag som kunne være aktuelle for revisjon innen 2022. Aktuelle konsesjoner var i den rapporten delt inn i 3 kategorier:

Kategori 1.1 Høy prioritet

Kategori 1.2 Lavere prioritet

Kategori 2.1 Ikke prioritet

Fundin og Savalen reguleringen ble plassert i kategori 1.2 Lavere prioritet. Elgsjøen og Marsjøen har nylig fått ny konsesjon og det var ikke aktuelt å fremme krav om revisjon av disse reguleringene denne gangen.

Formannskapet i Folldal kommune ga den 30.06.2016, sak nr.: 78/16 følgende uttalelse på NVE rapport 49/2013:

Folldal kommune ber om en revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Fundin, Markbulia og Einunna der det blant annet blir sett på følgende tema:

-Undersøkelser av villreinens trekkruiter i forhold til drift av magasin, og muligheter for utbedrende tiltak.

-Oppfølging av fiskeribiologiske undersøkelser.

-Tiltak for å gi mere vannspeil i Einunna mellom Marsjøåas utløp og Folla, ved å benytte eksisterende vannføring i Marsjøåa. Aktuelle tiltak som bør vurderes kan være både terskler og samling av vannstrømmen i gamle elveleiet. Det gamle konsesjonsvilkåret fra 1966 er ganske åpent formulert, og oppfølginga av vilkåret fra konsesjonsæren tok tid og ga begrensede resultater.

-Muligheten for å datofastsette fylling av Fundin magasinet.

-Utsetting av fisk i Fundin ser ut til være viktig for fangstvolumet. Fra 1966 og fram til nå har man fått mye erfaring med utprøving av tiltaket. Tiltaket bør videreføres på dagens nivå, og det bør vurderes om pålegg skal tallfestes i selve konsesjonsvilkåret. Det bør i så fall tas høyde for at utsettinga kan endres fra ensomringer til tosomringer, som da vil kreve et lavere antall fisk for samme effekt, men til en høyere kostnad pr fisk som settes ut.

-Dagens konsesjonsvilkår med minstevannsføring på 0,3m³/sekund i Einunna mellom Fundin og Markbulidammen bør videreføres på dagens nivå.

-Eventuelle endringer i konsesjonsvilkår i kraftanleggene nedstrøms Folldal sine områder, må ikke gjennomføres uten at det er vurdert hvilke konsekvenser dette vil kunne gi for Fundin, Markbulia og Einunna. Det er ønskelig med en samlet revisjon av konsesjonsvilkår som omfatter kraftanlegg i flere kommuner.

GLB gjør i revisjonsrapporten følgende vurderinger på de revisjonskrava som er fremmet av Folldal kommune:

Krav om undersøkelser av villreinens trekkruiter i forhold til drift av Fundinmagasinet er etter GLB sin oppfatning allerede oppfylt gjennom et stort forskningsprosjekt i perioden 2010 – 13 med sluttrapportering i 2015. Det ble der brukt GPS registreringer for å kartlegge barrierer for villreinens trekkruiter innenfor Knutsø villreinområde. GLB deltok i finansiering av dette prosjektet.

Kravet om mere vannspeil i Einunna mellom Marsjøåas utløp og Folla kan i følge GLB tolkes til å omfatte slipp av minstevannsføring i Einunna forbi overføringspunktet til Savalen. GLB konkluderer likevel med at kommunen mest sannsynlig mener terskler og vannspeil. I følge revisjonsrapporten til GLB er nedre del av Einunna ikke av de forekomstene som krever tiltak for å nå miljømålet. Overføringen fra Einunna til Savalen er i tillegg plassert i kategori 1.2 «lavere prioritet» i NVE 49/13, og skal ut fra dette ikke pålegges produksjonsbegrensende tiltak. GLB ser ikke behov for ny terskelbygging på noen vassdragsavsnitt innenfor revisjonsområdet. Terskelbygging er i følge GLB gjennomført blant annet i Einunna nedstrøms overføringspunktet til Savalen. Det er der bygd 5 terskler for å skape vannspeil. Disse tersklene

ble ødelagt av flom i 1987 og 1995, og ble siste gang gjenoppbygd i 2004. Det er gjort prøvefiske i terskelområdet og påvist sporadisk forekomst av ørret.

Krav om datofesting av fylling av Fundin vil medføre begrensninger i muligheten for effektkjøring av Savalen kraftverk og for tilpasninger til Rendalen kraftverk. Fundin fylles allerede i dag opp raskt om våren basert på tilsiget i vårsmeltinga. Krav om fylling til et bestemt nivå til fast dato, vil medføre at det må legges igjen vann i magasinet i år med lite snømagasin for med rimelig sikkerhet å nå fyllingskravet. En fyllingsbestemmelse vil også kunne begrense magasinets flomdempingseffekt. I departementets godkjennelsesvedtak er ikke Fundin blant de vannforekomstene som krever tiltak for å nå miljømålet. Fundin er også plassert i kategori 1.2 «lavere prioritet» i NVE 49/13. GLB har simulert produksjonstap ved krav om fylling opp til 2 meter under HRV ved ulike datoer. Dersom datoen settes til 1. juni er beregnet et produksjonstap på 14,9 GWh/år, med datoen satt til 15. juni blir produksjonstapet 0,8 GWh/år. Fylling til 2,0 meter under HRV nås ved dagens manøvrering 3 av 4 år. Flerårsstatistikken viser at fyllingsnivå 2,0 meter under HRV har blitt nådd så tidlig som rundt 15. mai og så sent som første uka i juli avhengig av snømagasin, våravsmelting og nedbør. GLB mener ut fra dette at datofestet fylling av Fundinmagasinet må avvises.

Ønsket om å tallfeste antallet fisk som settes i Fundin og å sette et krav om setting av tosomringer framfor ensomringer kommenteres ikke særskilt i GLB sin rapport.

Saksvurdering:

Fundin og Einunna mellom Fundin og Markbulidammen og områdene rundt er berørt av kraftutbygging, men er likevel natur som er attraktiv for mange i Folldal.

Beslutningen om regulering av Fundin og Einunna ble tatt ved konsesjonsbehandlingen i 1966. Det er ikke realistisk å snu opp ned på den utbygginga som da ble vedtatt og deretter gjennomført. Tiltak som vil kunne gi redusert kraftproduksjon vil også kunne påvirke kommunens kraftinntekter negativt. Mye av kommunens kraftinntekter henger sammen med mengden av den kraft som anleggene genererer. Laveste regulerte vannstad (LRV) og høyeste regulerte vannstand (HRV) i Fundin og Markbulia er gitt i den konsesjonen som foreligger fra 1966. En revisjon av konsesjonsvilkårene vil i hovedsak fokusere på detaljene i manøvrering samt mulighetene for avbøtende tiltak for de ulemper som reguleringene måtte ha forårsaket.

I forhold til de revisjonskrav som ble satt fram av Folldal kommune i juni 2016 og den rapporten angående dette som nå foreligger fra GLB, har rådmannen følgende vurderinger:

Kravet om utbedrende tiltak i forhold til villreinens trekkruiter

Forskningsprosjektet med GPS merking av rein i Knutshø 2010 – 2013 er presentert med sluttrapporten «Villreinens arealbruk i Knutshø», NINA rapport 1019. Kapittel 3.5.5 og kapittel 3.5.6 omhandler noe av trekkutfordringene i området rundt og sør for Fundin magasinet. Det pekes på at neddemmingen av Fundin magasinet har avskjært tidligere trekkveier, særlig i øst/vest retningene. Samtidig er jo dette en situasjon som har pågått helt siden utbygginga ble gjennomført, for nærmere 40 år siden. De avbøtende tiltak som drøftes i NINA rapporten går på stopp og parkeringsforbud i reinsjakta på enkelte veistrekninger. Dette er tiltak som bestyres av rettighetshavere til villreinjakta og ikke regulanten. Tiltak og utfordringer som kan være relevant i forhold til reguleringene kan være knytta til at Einunna går åpen om vinteren nedover mot Meløya, og dermed avskjærer noe av aktuelle trekkveier om

vinteren. I tillegg bør det være relevant at regulanten har en viss forpliktelse på å støtte FOU arbeid angående villreintrekka.

Kravet om mere vannspeil i Einunna mellom Marsjøåas utløp i Einunna og Einunnas utløp i Folla.

Nedstrøms Markbulia er elveleiet i Einunna store deler av året helt tørt 2,5 km fram til Marsjøåas utløp i Einunna. Videre i elveløpet til Einunna renner vannet fra Marsjøåa men denne vannføringa fyller ikke elveløpet. Fra utløpet fra Einunna kraftverk renner elva med full vannføring et par hundre meter før det er overføring til Savalen. Ved overføringa slippes vann tilsvarende cirka Marsjøåas vannføring videre nedover i Einunna sitt elveleie. Marsjøåa omfattes ikke av konsesjonen og vannet fra Marsjøåa skal derfor ikke benyttes til kraftproduksjon.

Det har ikke vært fremma noe krav fra Folldal kommune sin side om minstevannsføring i Einunna mellom Markbulia og utløpet i Folla, selv om rapporten fra GLB drøfter dette. Kravet fra Folldal kommune gikk på å vurdere muligheten for mere funksjonelle terskler og endring av det gamle elveløpet slik at det i større grad ble miljø for fisk. Terskler som har vært etablert har flere ganger blitt ødelagt av flom og isgang. Dagens terskler ble siste gang bygd i 2004. Dagens terskler er ganske små og formålet er først og fremst å få til et vannspeil i det gamle elveløpet der det er innsyn til elveløpet fra Einunna bru og fra fylkesvei 29. Som GLB rapporten beskriver er det sporadisk forekomst av ørret (og trolig harr og steinsmett) i disse dammene, men dammene er såpass grunne at de ikke kan gi grunnlag for vesentlig med fisk. Man kan se for seg et potensiale for forbedring både mellom overføringa til Savalen og Folla samt oppstrøms Einunna kraftverk opp til Marsjøåas utløp i Einunna.

Muligheten for å datofastsette fylling av Fundin magasinet

GLB rapporten har beregnet et gjennomsnittlig produksjonstap på 14,8 GWh dersom det skulle datofastsettes fylling av Fundin magasinet opp til 2 meter under HRV innen 1. juni. Dersom datoen settes til 15. juni er produksjonstapet mere minimalt med et anslag på 1,8 GWh. Fundin magasinet kjennetegnes av et stort nedbørsfelt. Ved snøsmelting så fylles magasinet ganske fort, og akkurat når snøsmeltinga kommer kan ikke regulanten GLB påvirke. Skal datoen for fylling av Fundin påvirkes av regulanten må det legges igjen vann ved nedtapping av magasinet vinter og vår, og det vil naturlig nok gi et produksjonstap. Så spørsmålet er vel om det har noen hensikt å sette en dato for fylling av Fundin. Fylling skjer når snøen i nedbørsfeltet smelter, og det er styrt av vær og klima og ikke menneskestyrt av regulanten.

Utsetting av fisk i Fundin

Kravet til utsetting av fisk er ikke tallfesta i konsesjonsvilkåra. Praksis de seinere år har vært en målsetting om å sette ut 20.000 ensomrige ørreter av stedegen stamme. Utfordringen med å sette ut ensomrige ørreter kan være lav overlevelse grunnet mye predasjon av større fisk. Tosomrige ørreter er større og vil kunne være mindre utsatt for predasjon, men koster mere å produsere pr settefisk. Fundin magasinet tappes ned mye om vinteren, og fisken blir da trengt sammen i et mindre område der det ikke er all verden med gjemmesteder. Utsetting av fisk ser ut til å være et viktig tiltak. I følge fylkesmannen stammer minimum 18%-28% av ørreten som blir fanget på Fundin fra utsetting. I følge muntlige opplysninger fra fjellstyret har NINA gjennomført fiskeribiologiske undersøkelser der det trolig vil bli anbefalt å gå over fra ensomrige til tosomrige ørreter som settefisk, for å oppnå høyere overlevelse. Dette kan ut fra

naturgitte forhold i Fundin og den nedtappinga som skjer om vinteren, virke som et fornuftig tiltak.

Innstilling:

Formannskapet tilrår kommunestyret å gjøre følgende høringsuttalelse på «Revisjonsdokument for regulering av Savalen, Fundinmagasinet mv. for delvis overføring av Glomma til Rendalen»:

1. Det bør settes konsesjonsvilkår om oppfølging av undersøkelser om villreinens trekkruiter og mulige tiltak som kan kompensere for den avskjæringa av gamle trekkruiter som Fundin magasinet innebærer. Aktuelle fokusområder bør blant annet være på konsekvensen av at Einunna går åpen om vinteren ned til Meløya, muligheten for å etablere fjernstyring av tapping av dammen på Fundin for å redusere ferdselen om vinteren, samt den forpliktelsen regulanten bør ha i framtida på å støtte opp om FOU som kartlegger mønsteret for trekkruiter i området.

2. Det bør settes konsesjonsvilkår om at ytterligere terskler samt samling av vannstrømmen i Einunna mellom Marsjøåas utløp i Einunna og Einunnas utløp i Folla utredes, med målsetting både forbedring av landskapsbildet og skaping av et bedre miljø for fisk. Folldal kommune krever ikke minstevannsføring i Einunna, kravet går på utnyttelse og tilrettelegging av Marsjøåas vannføring i Einunna sitt elveløp.

3. Det kreves ikke datofastsetting av fylling av Fundin.

4. Det bør tallfestes i konsesjonsvilkårene antallet med stedegen ørret som skal settes i Fundin. Dette bør tallfestes med ett tall for ensomrige ørreter og et annet alternativt tall for tosomrige ørreter. Kommunen stiller seg positiv til at innsatsen med settefisk vrisk fra ensomrige settefisk til eldre fisk med større potensiale for overlevelse, dersom fiskerbiologiske undersøkelser viser at dette gir større effekt.

5. Dagens konsesjonsvilkår med minstevannsføring på 0,3m³/sekund i Einunna mellom Fundin og Markbulidammen bør videreføres på dagens nivå.

6. Eventuelle endringer i konsesjonsvilkår i kraftanleggene nedstrøms Folldal sine områder, må ikke gjennomføres uten at det er vurdert hvilke konsekvenser dette vil kunne gi for Fundin, Markbulia og Einunna. Det er ønskelig med en samlet revisjon av konsesjonsvilkår som omfatter kraftanlegg i flere kommuner.

Behandling i Formannskapet 28.03.2019:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak i Formannskapet 28.03.2019:

Formannskapet tilrår kommunestyret å gjøre følgende høringsuttalelse på «Revisjonsdokument for regulering av Savalen, Fundinmagasinet mv. for delvis overføring av Glomma til Rendalen»:

1. Det bør settes konsesjonsvilkår om oppfølging av undersøkelser om villreinens trekkruiter og mulige tiltak som kan kompensere for den avskjæringa av gamle trekkruiter som Fundin magasinet innebærer. Aktuelle fokusområder bør blant annet være på konsekvensen av at Einunna går åpen om vinteren ned til Meløya, muligheten for å etablere fjernstyring av tapping av dammen på Fundin for å redusere ferdselen om vinteren, samt den forpliktelsen regulanten bør ha i framtida på å støtte opp om FOU som kartlegger mønsteret for trekkruiter i området.
2. Det bør settes konsesjonsvilkår om at ytterligere terskler samt samling av vannstrømmen i Einunna mellom Marsjøåas utløp i Einunna og Einunnas utløp i Folla utredes, med målsetting både forbedring av landskapsbildet og skaping av et bedre miljø for fisk. Folldal kommune krever ikke minstevannsføring i Einunna, kravet går på utnyttelse og tilrettelegging av Marsjøåas vannføring i Einunna sitt elveløp.
3. Det kreves ikke datofastsetting av fylling av Fundin.
4. Det bør tallfestes i konsesjonsvilkårene antallet med stedegen ørret som skal settes i Fundin. Dette bør tallfestes med ett tall for ensomrige ørreter og et annet alternativt tall for tosomrige ørreter. Kommunen stiller seg positiv til at innsatsen med settefisk vris fra ensomrige settefisk til eldre fisk med større potensiale for overlevelse, dersom fiskerbiologiske undersøkelser viser at dette gir større effekt.
5. Dagens konsesjonsvilkår med minstevannsføring på 0,3m³/sekund i Einunna mellom Fundin og Markbulidammen bør videreføres på dagens nivå.
6. Eventuelle endringer i konsesjonsvilkår i kraftanleggene nedstrøms Folldal sine områder, må ikke gjennomføres uten at det er vurdert hvilke konsekvenser dette vil kunne gi for Fundin, Markbulia og Einunna. Det er ønskelig med en samlet revisjon av konsesjonsvilkår som omfatter kraftanlegg i flere kommuner.

Behandling i Kommunestyret 11.04.2019:

Omforent forslag i kommunestyret:

1. Det settes konsesjonsvilkår om oppfølging av undersøkelser om villreinens trekkruiter og tiltak som kan kompensere for den avskjæringa av gamle trekkruiter som Fundinmagasinet innebærer. Aktuelle fokusområder skal blant annet være konsekvensen av at Einunna går åpen om vinteren ned til Meløya, muligheten for å etablere fjernstyring av tapping av dammen på Fundin for å redusere ferdselen om vinteren, samt den forpliktelsen regulanten bør ha i framtida om å støtte opp om FOUer som kartlegger mønsteret for trekkruiter i området.
2. Det settes konsesjonsvilkår om at ytterligere terskler, samt samling av vannstrømmen i Einunna mellom Marsjøåas utløp i Einunna og Einunnas utløp i Folla utredes. Målsetting for tiltaket er forbedring av landskapsbildet og at det skapes et bedre miljø for fisk. Folldal kommune krever ikke minstevannsføring i Einunna, kravet går på utnyttelse og tilrettelegging av Marsjøåas vannføring i Einunna sitt elveløp.
3. Det kreves ikke datofastsetting av fylling av Fundin.

4. I konsesjonsvilkårene tallfestes antallet med stedefgen ørret som skal settes i Fundin. Det tallfestes med ett tall for ensomrige ørreter og et annet alternativt tall for tosomrige ørreter. Kommunen stiller seg positiv til at innsatsen med settefisk vris fra ensomrige settefisk til eldre fisk med større potensiale for overlevelse, dersom fiskerbiologiske undersøkelser viser at dette gir større effekt.
5. Dagens konsesjonsvilkår med minstevannføring på 0,3m³/sekund i Einunna mellom Fundin og Markbulidammen bør videreføres på dagens nivå.
6. Eventuelle endringer i konsesjonsvilkår i kraftanleggene nedstrøms Folldal sine områder, må ikke gjennomføres uten at det blir vurdert hvilke konsekvenser dette vil gi for Fundin, Markbulia og Einunna. Det er ønskelig med en samlet revisjon av konsesjonsvilkår som omfatter kraftanlegg i flere kommuner.

Tillegg til pkt. 1

Endring av trekkruiter for villreinen har medført merarbeid og økte kostnader for villreinforvaltningen, dette må det kompenseres for.

Tillegg til pkt. 5

For å bedre fiskeforholdene i Einunna, samt redusere problemet med at beitedyr krysser over Einunna ved svært lav vannføring nedstrøms Fundinmagasinet, bør det i sommermånedene være tilnærmet normal vannføring.

Avstemning:

Formannskapetets innstilling fikk ingen stemmer.

Omførent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak i Kommunestyret 11.04.2019:

Kommunestyret i Folldal gjør følgende høringsuttalelse på «Revisjonsdokument for regulering av Savalen, Fundinmagasinet mv. for delvis overføring av Glomma til Rendalen»:

1. Det settes konsesjonsvilkår om oppfølging av undersøkelser om villreinens trekkruiter og tiltak som kan kompensere for den avskjæringa av gamle trekkruiter som Fundinmagasinet innebærer. Aktuelle fokusområder skal blant annet være konsekvensen av at Einunna går åpen om vinteren ned til Meløya, muligheten for å etablere fjernstyring av tapping av dammen på Fundin for å redusere ferdselen om vinteren, samt den forpliktelsen regulanten bør ha i framtida om å støtte opp om FOUer som kartlegger mønsteret for trekkruiter i området. Endring av trekkruiter for villreinen har medført merarbeid og økte kostnader for villreinforvaltningen, dette må det kompenseres for.
2. Det settes konsesjonsvilkår om at ytterligere terskler, samt samling av vannstrømmen i Einunna mellom Marsjøåas utløp i Einunna og Einunnas utløp i Folla utredes. Målsetting for tiltaket er forbedring av landskapsbildet og at det skapes et bedre miljø for fisk. Folldal kommune krever ikke minstevannføring i Einunna, kravet går på utnyttelse og tilrettelegging av Marsjøåas vannføring i Einunna sitt elveløp.

3. Det kreves ikke datofastsetting av fylling av Fundin.
4. I konsesjonsvilkårene tallfestes antallet med stedefgen ørret som skal settes i Fundin. Det tallfestes med ett tall for ensomrige ørreter og et annet alternativt tall for tosomrige ørreter. Kommunen stiller seg positiv til at innsatsen med settefisk vris fra ensomrige settefisk til eldre fisk med større potensiale for overlevelse, dersom fiskerbiologiske undersøkelser viser at dette gir større effekt.
5. Dagens konsesjonsvilkår med minstevannføring på 0,3m³/sekund i Einunna mellom Fundin og Markbulidammen bør videreføres på dagens nivå. For å bedre fiskeforholdene i Einunna, samt redusere problemet med at beitedyr krysser over Einunna ved svært lav vannføring nedstrøms Fundinmagasinet, bør det i sommermånedene være tilnærmet normal vannføring.
6. Eventuelle endringer i konsesjonsvilkår i kraftanleggene nedstrøms Folldal sine områder, må ikke gjennomføres uten at det blir vurdert hvilke konsekvenser dette vil gi for Fundin, Markbulia og Einunna. Det er ønskelig med en samlet revisjon av konsesjonsvilkår som omfatter kraftanlegg i flere kommuner.